

PARADIGMAVÁLTÁS IGÉNYE ÉS SZÜKSÉGESSÉGE A VADGAZDÁLKODÁSBAN

FARAGÓ Sándor

Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet

ORIGINÁLIS PARADIGMA

- Az ökológiai rendszerek működése természetes, intakt
- Az ember a rendszerek használatában alávetett szereppel bír (gyűjtögetés, vadászat, halászat stb.)
- A vad – ember (vadász) viszony a tápláléklánc természetes, domináns relációja
- A vadászat a *Homo sapiens* faj fenntartásának alapja

INTERMEDIÁLIS PARADIGMA

- Az ökológiai rendszerek működése természetes, de befolyásolt
- Az ember a rendszer használatával működtető szerepre tör, átalakításokat kezd a természetben (ókor, középkor)
- A vad – ember (vadász) viszony a tápláléklánc természetes, de visszaszoruló relációja (állattenyésztés dominanciája)
- A vadászat a katonáskodás eszköztárának része, nemesi kiváltság

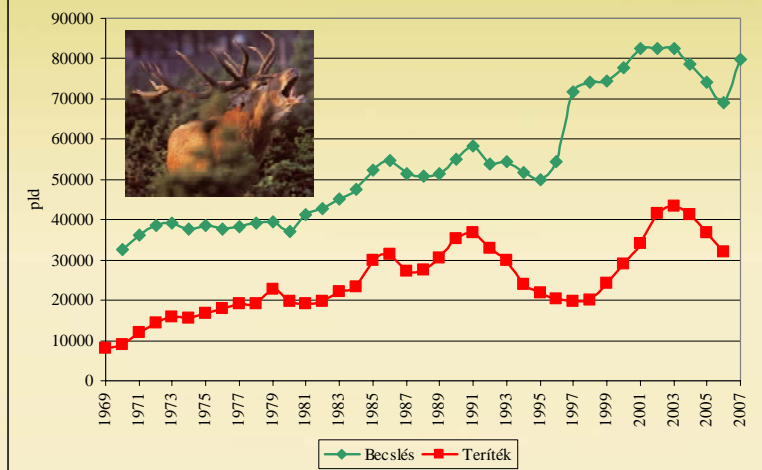
MODERN PARADIGMA

- Az ökológiai rendszerek (erdő, mező, víz) döntően mesterségesek, ember által uraltak
- Az ember az ökológiai rendszerek tervezője, fenntartója, átalakítója (megszüntetője)
- A vad – ember (vadász) viszonya atavisztikus, átalakuló manifesztációval („Sport”: mennyiségi szemlélet, teríték-, trófeaméret) szűkül a vadászható fajok köre
- A vadászat „szórakozás”, igényt kielégítő üzlet, kielégítésére kialakul a VADGAZDÁLKODÁS (TÖBB VAD KELL!) oldalhajtása a zárttéri vadtartás, tenyésztés

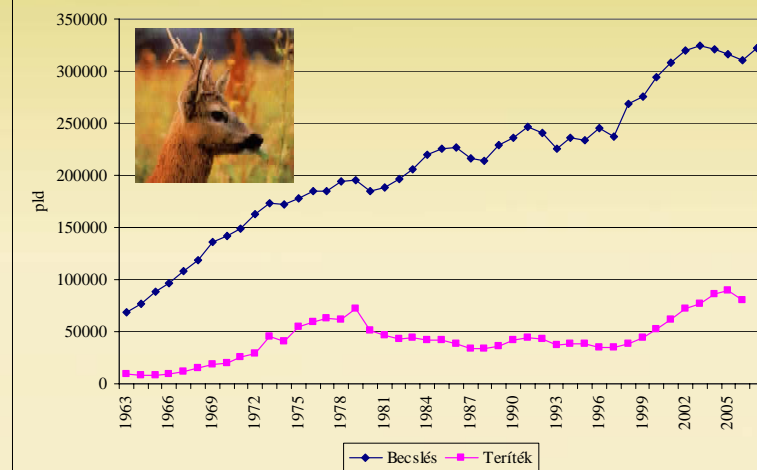

Nagyvadfajok terítékdinamikája Magyarországon

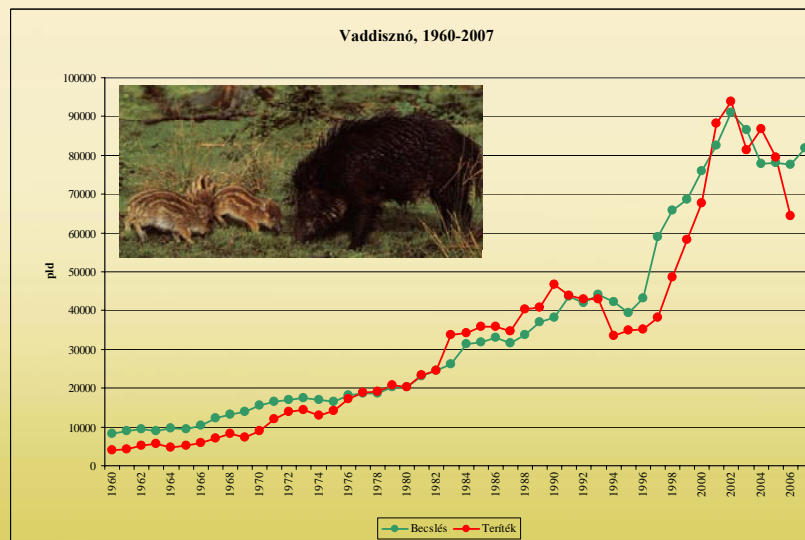
Gímszarvas, 1969-2007

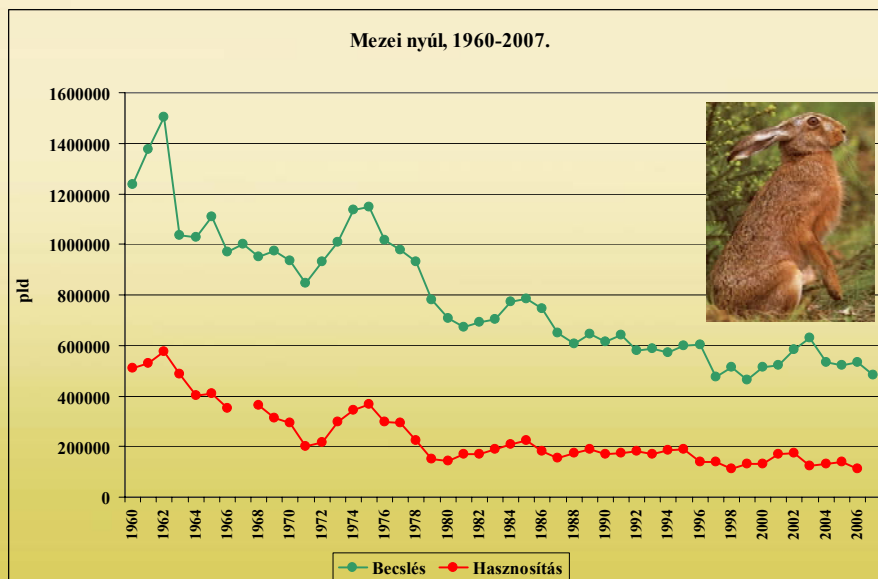
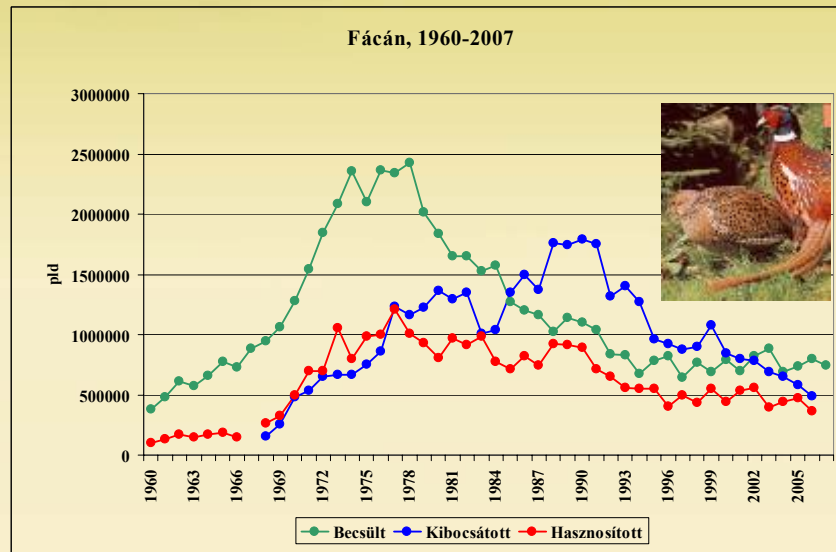
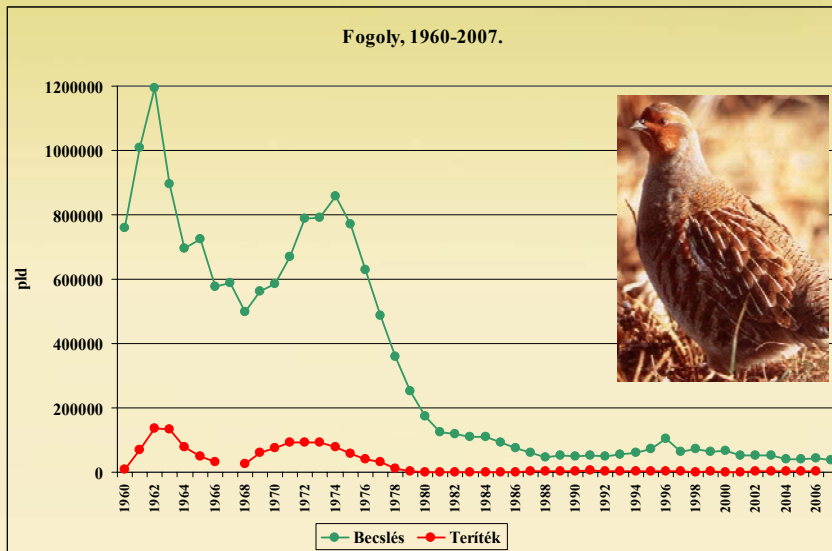
Őz, 1963-2007

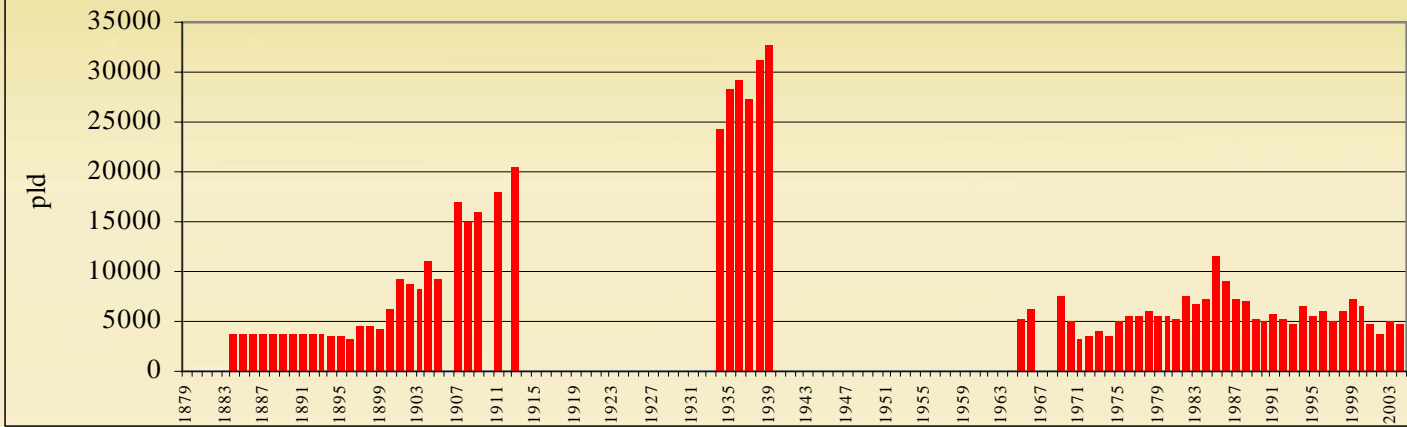
Vaddisznó, 1960-2007

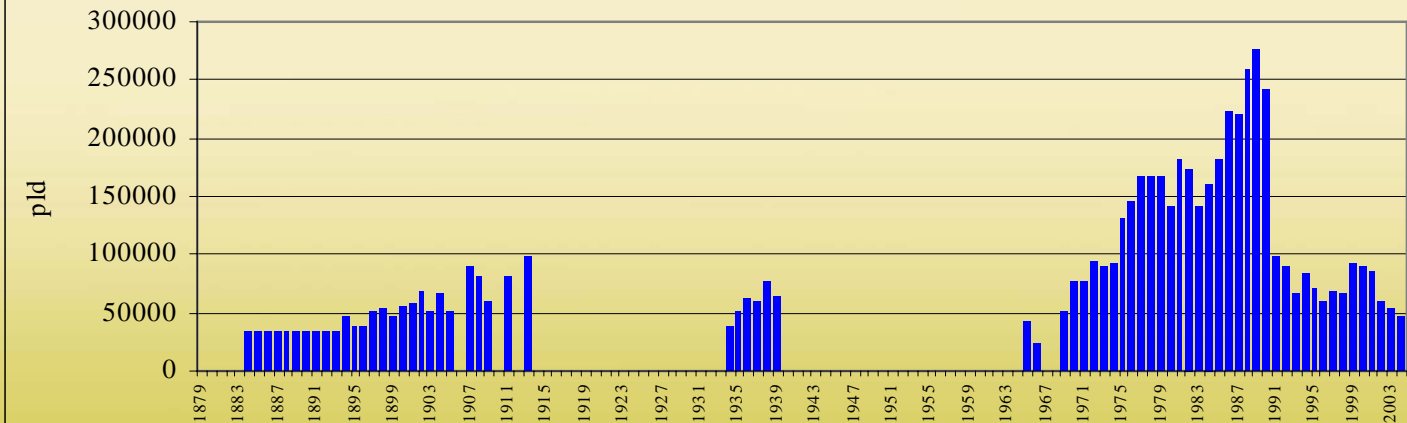
Apróvadfajok terítékdinamikája Magyarországon

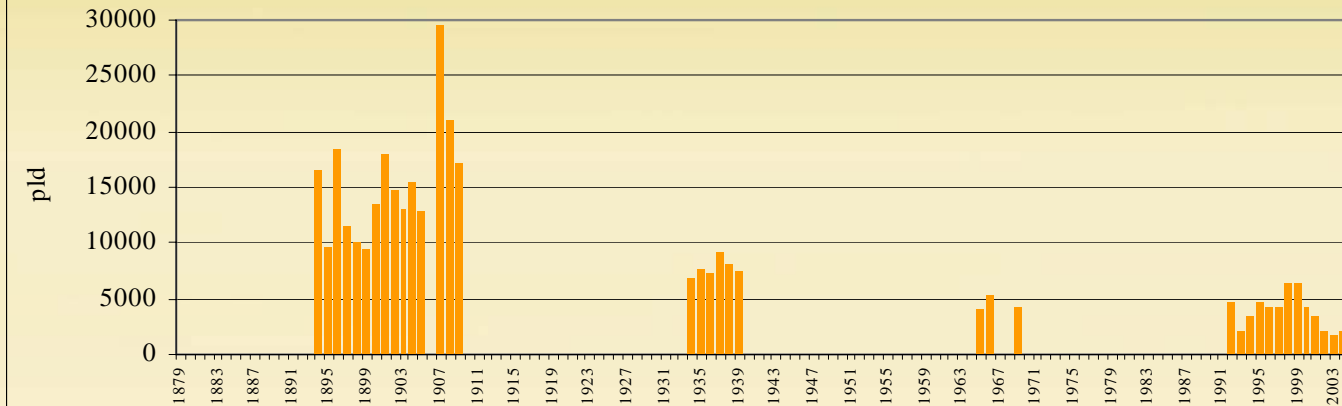
Vadlúd hosszútávú terítékdinamika

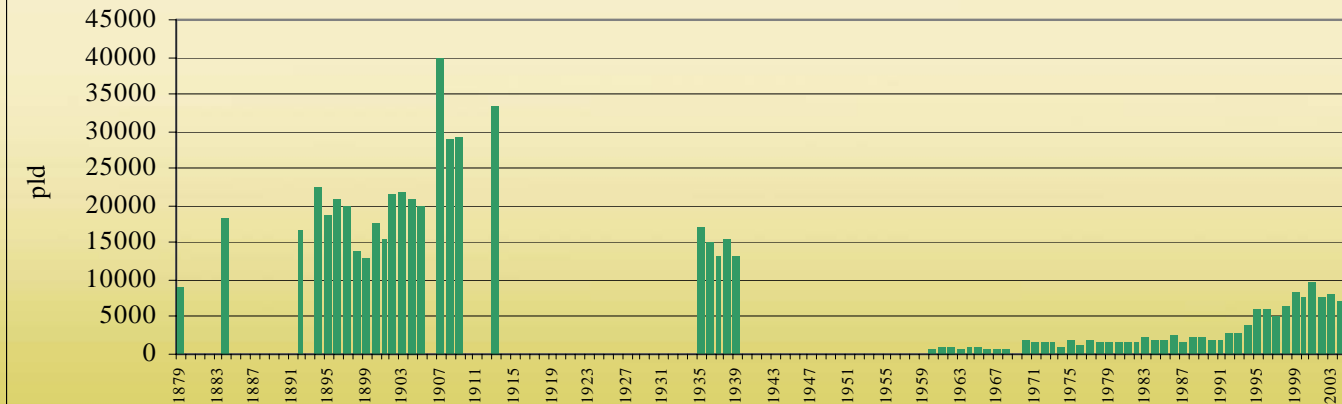
Vadréce hosszútávú terítékdinamika

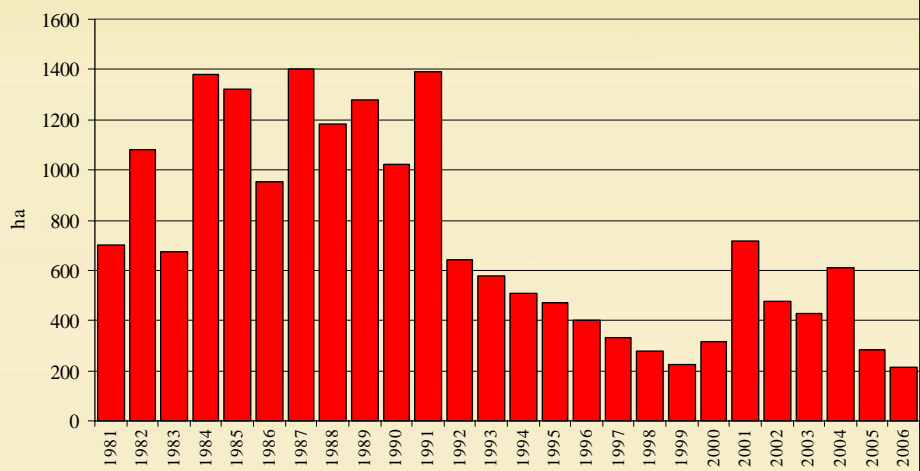
Szárcsa hosszútávú terítékdinamika

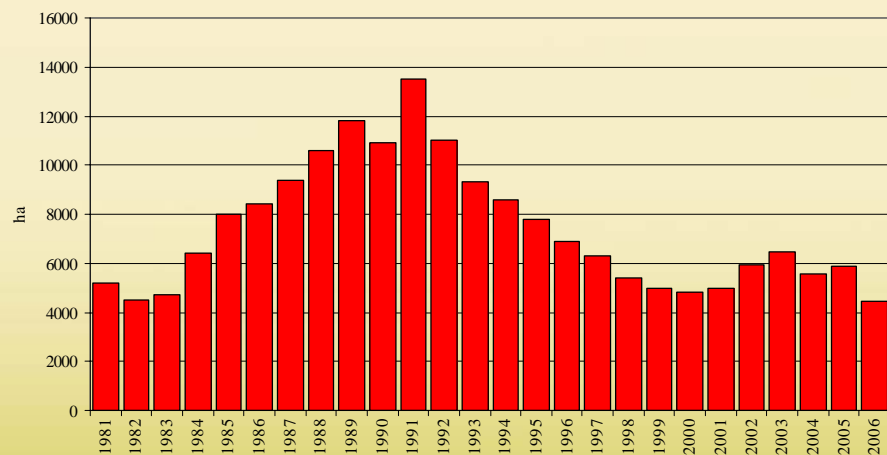
Erdei szalonka hosszútávú terítékdinamika

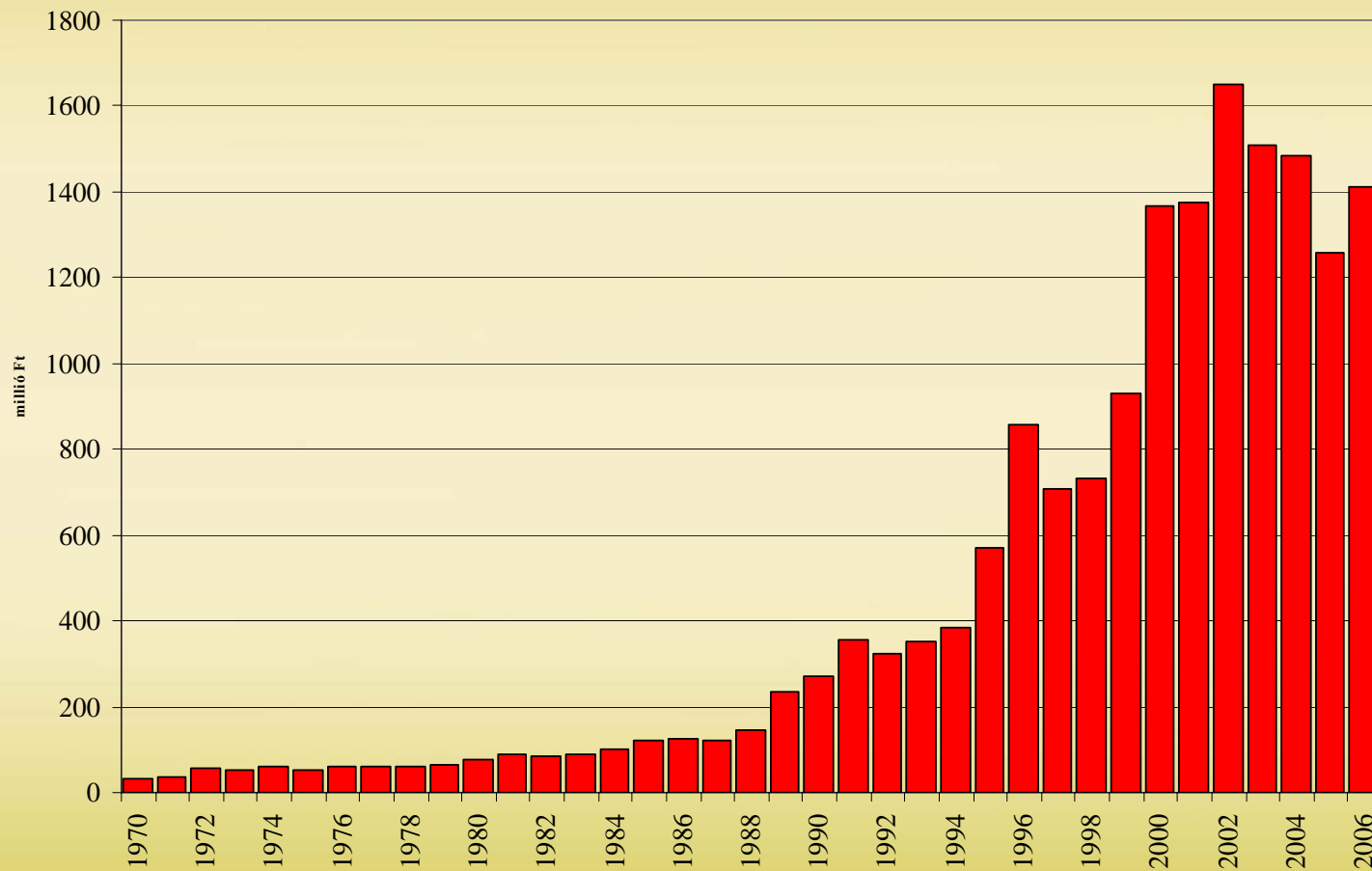
A mennyiségi erdei vadkár alakulása Magyarországon, 1981-2006

A minőségi erdei vadkár alakulása Magyarországon, 1981-2006

Mezőgazdasági vadkár alakulása Magyarországon, 1970-2006

KÉTFÉLE KONFLIKTUS VAN:

NAGYVAD KONTRA ÉLŐHELY (erdő, mező)

ÉLŐHELY KONTRA APRÓVAD (víz, mező)

ERDŐ – VAD (VADKÁR) KONFLIKTUS OKAI:

A VADÁLLOMÁNY NÖVEKEDÉSE:

- Mezőgazdasági területek + vadföld táplálékkínálatának növekedése
- Takarmányozás térhódítása (többlet takarmány)
- Nagyragadozók hiánya
- Elégtelen állományismeret – elégtelen állományszabályozás
- PRIORITÁSOK ELTÉRŐ MEGFOGALMAZÁSA ÉS ELTÉRŐ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS (*Farrari-szindróma*)

ERDŐ – VAD (VADKÁR) KONFLIKTUS OKAI:

ERDŐÁLLOMÁNY ÉRZÉKENYSÉGÉNEK NÖVEKEDÉSE

- Az erdő állapot változás: őserdő → egykorú erdő
- Egykorú (gyakran elegyetlen) erdők kisebb eltartóképessége
- Nem őshonos fafajok térhódítása
- Nem erdő termőhelyek beerdősítése
- Nem diverz térszerkezet kialakítása (egykorú monokultúrák)
- Szimpla állományszerkezet (elegyetlenség, szintezettség, tőszám)

MEGOLDÁS:

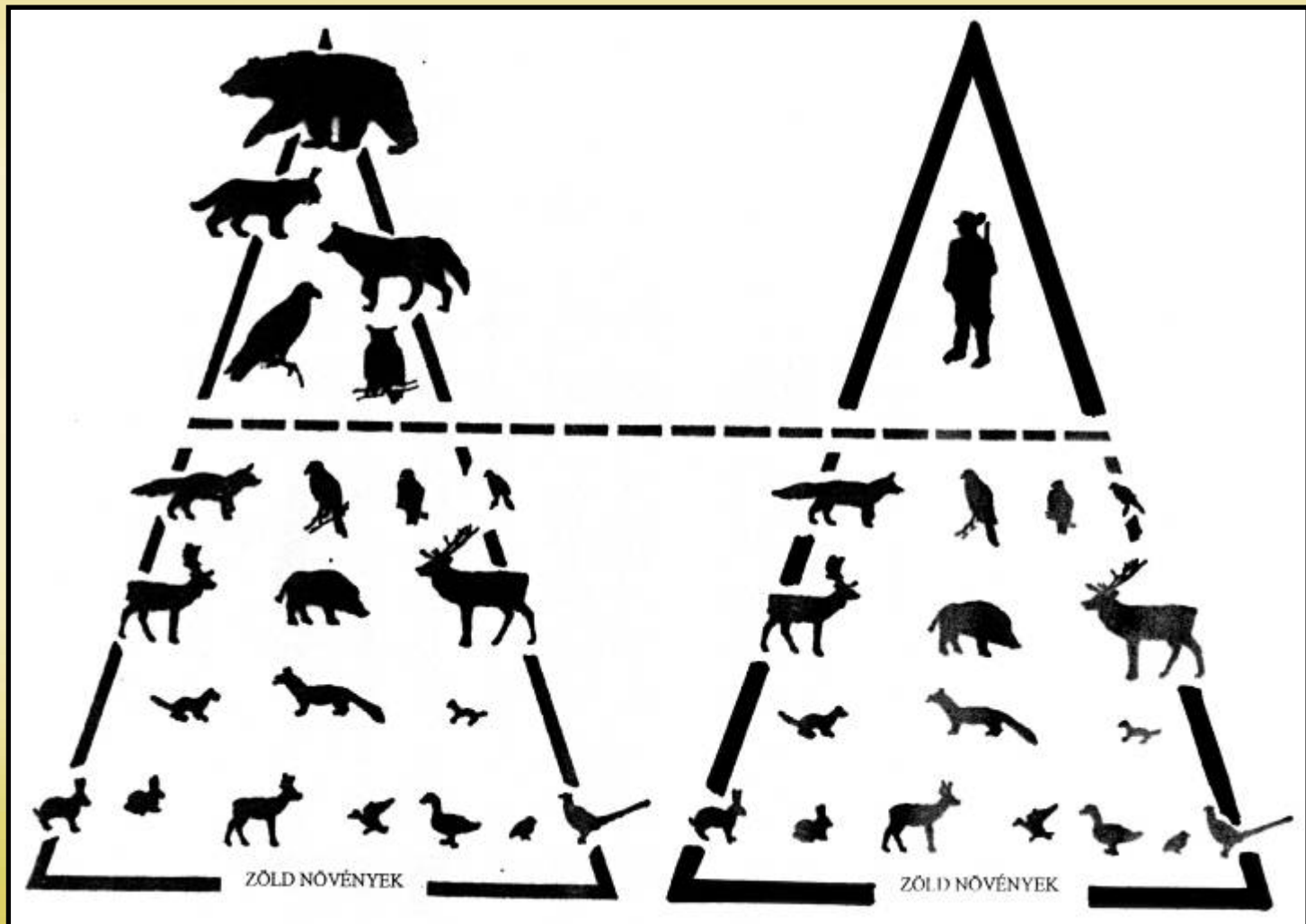
TERMÉSZETKÖZELI VADGAZDÁLKODÁS (?)

azon szabadterületi vadgazdálkodást értjük, ahol az állományok optimális hozam szintjén történő hasznosítása mellett a vadgazdálkodási tevékenység kizárólag az élőhely-gazdálkodásra irányul, azaz a minél természetesebb (tehát egyre stabilabb) ökológiai rendszerek kialakítása a cél.

Alacsony állománysűrűség mellett elfogadható a rövid idejű MESTERSÉGES ÁLLOMÁNYDÚSÍTÁS is abban az esetben, ha ez a tevékenység kizárólag a természetközeli gazdálkodáshoz is feltétlenül szükséges állománysűrűség megteremtését célozza.

A VADGAZDÁLKODÁS-VADÁSZAT HELYE AZ ÖKOLÓGIAI RENDSZEREK TÁPANYAGFORGALMÁBAN

A VADELTARTÓ-KÉPESSÉG FAJTÁI

ÖKOLÓGIAI: az élőhely táplálék kínálata alapján megadható természetes eltartó-képesség (K-szint)

ÖKONÓMIAI:

Szűkebb értelemben: a vadpopuláció maximális hozama (K/2-szint) mellett figyelembe veszi a vadtűró képességet, amely a vadállomány sűrűségén és a védekezési módokon keresztül biztosítja a megfelelő V-fa, illetve javafa hálózat kialakulását

Tágabb értelemben: az a legnagyobb árbevétel, amelyet egy földterület valamennyi hasznosítási módja együttesen eredményez.

ÜZEMTERV SZERINTI: Megállapításának érvényesülnek az erdészeti, mezőgazdasági és természetvédelmi érdekek

ÉLŐHELY – APRÓVAD KONFLIKTUS OKAI

	1900-1950	1950-1995	1995-
Tulajdonviszonyok	Magántulajdon	Állami és szövetkezeti tulajdon	Magántulajdon
Táblaméret	Kistáblás	Nagy táblás	Kistáblás, koncentráló
Termesztett növénydiverzitás	Nagy számú, változatos	Csökkenő, alacsony	Alacsony
Takarás	Magas	Romló, alacsony	Alacsony
Termesztés-technológia	Extenzív Kisüzemi	Intenzív, nagyüzemi	Egyre intenzívebb, vegyes
Ragadozó-szabályozás	Korlátok nélküli, intenzív	Erős természetvédelmi korlátok, intenzív (romló)	Erős természetvédelmi korlátok, elégtelen intenzitású

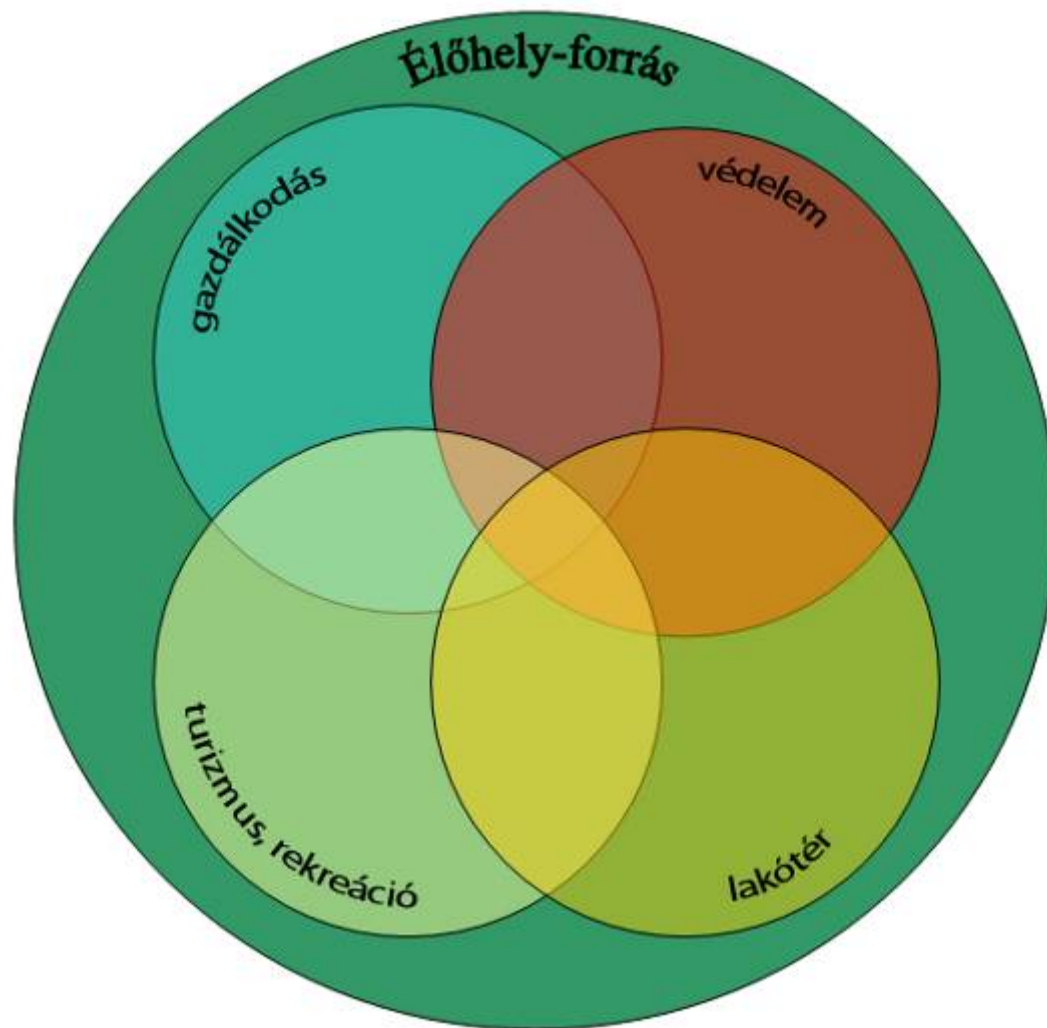
**KÖNNYŰ LENNE AZT MONDANI, HOGY 180°-os
fordulat, HÁTRA ARC!**

DE NEM MEGY.

**MÉGIS ELVBEN EGYSZERŰBB A TÖBBŐL
KEVESEBBET CSINÁLNI.**

A MEGOLDÁS KORLÁTAI

NAGYVADGAZDÁLKODÁS

A FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁS SZÉLESKÖRŰ BEVEZETÉSÉNEK FELTÉTELEI:

A POPULÁCIÓK ISMERETE-

ÁLLOMÁNY NAGYSÁG/SŰRŰSÉG MONITOROZÁS

SZAPORODÓKÉPESSÉG, MORTALITÁS MONITOROZÁS

OTTHONTERÜLET, ÉLŐHELYHASZNÁLAT ÉS VÁLASZTÁS VIZSGÁLATA
(VHF, GPS)

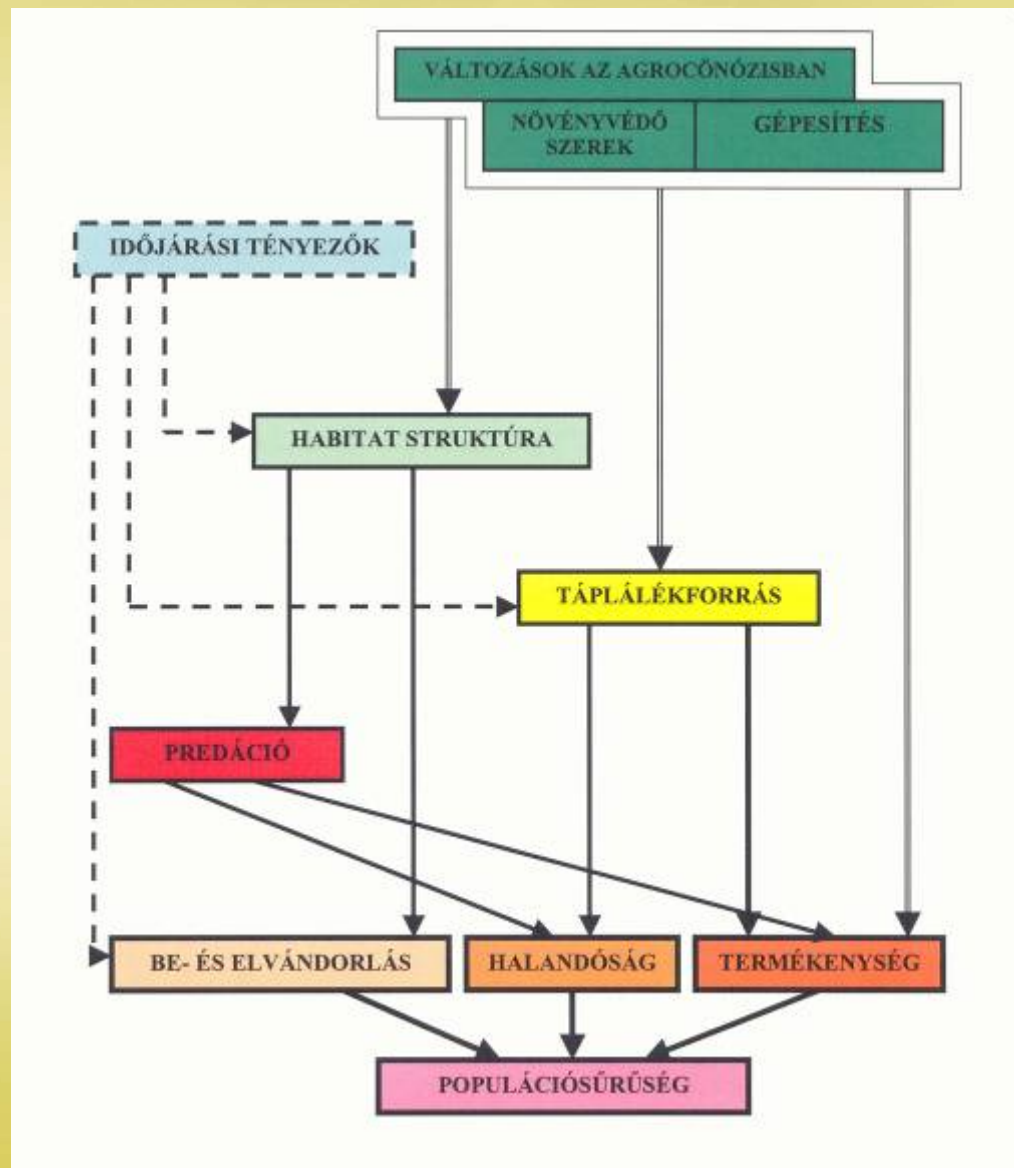
A HASZNOSÍTÁS ISMERETE-

ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR

KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁNAK ISMERETE

JOGI KERETEK MEGTEREMTÉSE

A BÖLCS HASZNOSÍTÁS (WISE USE) SZEMLÉLETŰ APRÓVAD GAZDÁLKODÁS

1. AZ ÉLŐHELY-FEJLESZTÉS

(A) Szegély élőhelyek (ökotonok) kialakítása (3-5 m)

vegyszermentes táblaszegélek

gyomos sávok két természetett növény között

kaszálatlan gyep- és lucernaszegélyek

- később aratott gabonatábla szegélyek
- vadföld sávok
- parlagok (parlagsávok)
- bogártelelő sávok
- cserjesorok, csenderesek

(B) Megfelelő élőhely-szerkezet (hálózat) kialakítása

2. DÚVADFAJOK TÖRVÉNYES KERETEK KÖZÖTTI ÁLLOMÁNY-SZABÁLYOZÁSA

3. AZ APRÓVADFAJOKNAK AZ OPTIMÁLIS HOZAM SZINTJÉN TÖRTÉNŐ HASZNOSÍTÁSA

VÍZIVAD-GAZDÁLKODÁS

A BÖLCS HASZNOSÍTÁS SZEMLÉLETÉNEK BEVEZETÉSE
FELTÉTELEI:

A POPULÁCIÓK ISMERETE –

MAGYAR VÍZIVAD MONITORING

A HASZNOSÍTÁS ISMERETE –

ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR

A KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁNAK ISMERETE

JOGI KERETEK MEGTEREMTÉSE (természetvédelem és vadgazdálkodás)

VÍZI ÉLŐHELY-GAZDÁLKODÁS

A VÍZES ÉLŐHELY-GAZDÁLKODÁS MÓDJAI

(1) TERMÉSZETES VIZES ÉLŐHELYEK VÉDELME

Ramsari Egyezmény

AEWA

(2) VIZES ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓK

(3) TERMÉSZETSZERŰ ÉLŐHELYEK KIALAKÍTÁSA

Vízes élőhelyek átalakítása

Vízes élőhelyek létesítése

(4) GAZDÁLKODÁSI FORMÁK BEFOLYÁSOLÁSA

vízgazdálkodás

nádgazdálkodás

halgazdálkodás, horgászat

vadgazdálkodás, vadászat

gyepgazdálkodás

turizmus, rekreáció

(5) A NYUGALOM BIZTOSÍTÁSA

POSZTMODERN PARADIGMA

- A dominánsan mesterséges ökológiai rendszerek egy része természetszerűen kezelt
- Az ember a természetszerűség érdekében jelentős (?) területekről lemond, kivonja az intenzív használat alól (rezervációk, rekonstrukciók, élőhely-gazdálkodás). Nő az élőhelyvédelem és az élőhely-gazdálkodás jelentősége
- A vad – ember (vadász) viszony a bölcs (fenntartható) gazdálkodás elvei szerint folytatható, de továbbra is szűk a vadászható fajok köre
- A vadászat a fenntartható gazdálkodás eszköze, a gazdálkodásban jól elkülönül a szabadterületi természetközeli vadgazdálkodás, a szabadterületi, tenyésztéssel kombinált, továbbá a zárttéri vadgazdálkodás

A PARADIGMAVÁLTÁS IGÉNYÉNEK ÉS SZÜKSÉGESSÉGÉNEK ESZENCIÁJA

A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGLÉTE, A TULAJDONVISZONYOK ÉS A TULAJDONOSOK CÉLJAI ÉS ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉSÜK HATÉKONYSÁGA, ILLETVE EGYRE FOKOZÓDÓ MÉRTÉKBEN A TÁRSADALOM ÉRTÉKRENDJÉNEK MINDENKORI TOLERANCIÁJA, SZABJA MEG A POSZTMODERN VADÁSZATI PARADIGMA LÉTÉT, MEGÉLÉSÉT.

AZ EMBERISÉG VADÁSZÓ, ATAVISZTIKUS ÖSZTÖNEIT AUTENTIKUS MÓDON KIÉLNI/MEGÉLNI AKARÓ, HÁNYADÁNAK (KISEBBSÉGÉNEK) FELADATA A FENNTARTHATÓ VADGAZDÁLKODÁS MEGÉRTETÉSE ÉS ELFOGADTATÁSA A NEM VADÁSZÓ TÖBBSÉGGEL.

**KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ
FIGYELMÜKET!**

